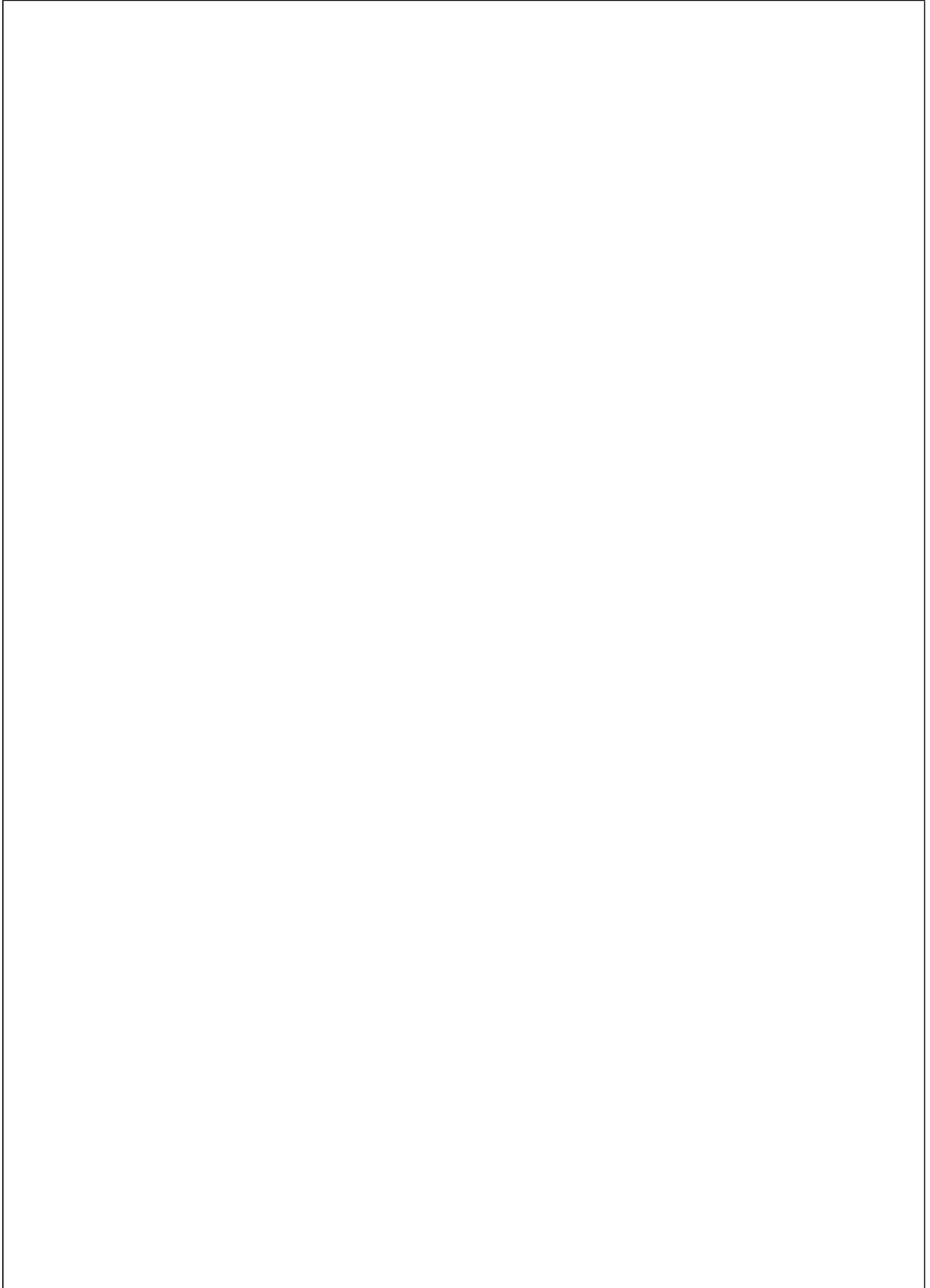


Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/183400,Marek-Galezowski-Ludobojstwo-niemieckie-na-polskich-Zydach.html>

27.02.2026, 01:57



[Następny](#)

[Powrót](#)

Marek Gałęzowski: Ludobójstwo niemieckie na polskich Żydach

Decyzja o kapitulacji Warszawy we wrześniu 1939 r. przypadła w wigilię żydowskiego Święta Szalasów. Tego dnia samoloty niemieckie zrzucały ulotki, w których znalazły się słowa: „Wesołych Świąt Żydzi. Niemiecki Wehrmacht pozdrawia Was i życzy Wesołych Świąt”.

08.09.2026

[Holokaust](#) [Okupacja niemiecka](#) [Polacy ratujący Żydów](#) [Powstanie w getcie warszawskim](#)

Było to szyderstwo. Od chwili wkroczenia na ziemie RP Niemcy prześladowali obywateli polskich pochodzenia żydowskiego, których bito, okradano i poniżano (np. goląc i wyrywając brody czy wprowadzając nakaz zdejmowania nakryć głowy przed funkcjonariuszami niemieckich służb mundurowych).

Prześladowanie Żydów

Dokonano pierwszych zbrodni, m.in. 8 września 1939 r. w Będzinie podpalono synagogę, a następnie rozstrzelano lub spalono żywcem ponad czterdziestu Żydów. W grudniu 1939 r. niemieckie władze okupacyjne nakazały Żydom noszenie opasek z gwiazdą Dawida. Zabroniły zmiany miejsca pobytu i korzystania z komunikacji publicznej, skonfiskowały należące do Żydów przedsiębiorstwa. W miastach zaczęto tworzyć getta – zamknięte dzielnice, których od jesieni 1941 r. nie wolno było opuszczać pod karą śmierci. W gettach powołano tzw. judenraty – rady żydowskie pełniące funkcje administracyjne – oraz żydowską policję porządkową. Pierwsze getto powstało w październiku 1939 r. w Piotrkowie Trybunalskim, kolejne m.in. w Łodzi, Krakowie oraz w tych miejscowościach, gdzie istniały większe skupiska ludności żydowskiej.

Największą dzielnicę zamkniętą utworzono we wrześniu 1940 r. w Warszawie. Na niewielkim obszarze skupiono tam 450 tys. ludzi. Przydziały żywności były dużo niższe niż dla Polaków. Celowa polityka niemiecka w krótkim czasie sprawiła, że połowa mieszkańców getta znalazła się na granicy śmierci głodowej, a po kilku miesiącach doprowadziła do masowych zgonów z głodu, głównie dzieci. Głód i niewielka przestrzeń oraz złe warunki sanitarne sprzyjały szerzeniu się chorób zakaźnych, zwłaszcza tyfusu. Pewnym ratunkiem było szmuglowanie żywności z polskiej części miasta, czym często zajmowała się młodzież, nie mogło to jednak zapobiec pogarszaniu się sytuacji mieszkańców getta. Los Żydów w dzielnicach zamkniętych w innych miastach okupowanej przez Niemców Polski był nie mniej dramatyczny.

Zagłada

Wywołanie głodu w getcie warszawskim było pierwszym etapem eksterminacji polskich Żydów. Na mocy rozporządzenia władz niemieckich z 4 marca 1941 r. ludność żydowską wyjęto spod prawa. Odtąd mordy na Żydach nie były karane. Po wybuchu wojny niemiecko-sowieckiej od lata 1941 r. wyselekcjonowane grupy niemieckich oprawców wymordowały dziesiątki tysięcy Żydów

we wschodnich województwach RP. W styczniu 1942 r. na konferencji w Wannsee przywódcy III Rzeszy podjęli decyzję o zagładzie ludności żydowskiej w Polsce i innych krajach Europy.

W lipcu i sierpniu tego roku Niemcy, przy pomocy policji żydowskiej, rozpoczęli deportację Żydów z warszawskiego getta. Mieszkańców prowadzono na tzw. Umschlagplatz w pobliżu bocznic kolejowej przy ul. Stawki, a stamtąd pociągami wywożono do obozu zagłady w Treblince.

W pierwszych dniach sierpnia znalazł się tam również wybitny pedagog Janusz Korczak, który odrzucił propozycję ucieczki z getta i do końca pozostał ze swoimi wychowankami z Domu Sierot.

Po przywiezieniu do obozu Żydów rozbierano do naga i zamykano w komorach gazowych, w których duszono ich cyklonem B. Był to środek owadobójczy służący do odkażania ubrań, wcześniej „wypróbowany” przez Niemców na grupie polskich więźniów i jeńcach wojennych – żołnierzach Armii Czerwonej. Zwłoki palono w krematoriach. Żydzi z innych miast z terenu okupacji niemieckiej byli mordowani na miejscu bądź w Treblince oraz w innych obozach zagłady: Auschwitz-Birkenau, Bełżcu, Chełmnie nad Nerem (gdzie duszono ich spalinami silników ciężarówek), Majdanku, Sobiborze. W wyniku dokonanego przez Niemców ludobójstwa, nazwanego Holokaustem (całopaleniem) lub Szoah (zagładą), zginęło ponad pięć i pół miliona europejskich Żydów, w tym blisko trzy miliony obywateli polskich. Przeważająca większość sprawców mordów na Żydach nigdy nie została ukarana.

► [Czytaj więcej na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Holokaust, Okupacja niemiecka, Polacy ratujący Żydów pod okupacją niemiecką, Powstanie w getcie warszawskim

Artykuł